

Täysistunto

Torstai 16.2.2017 klo 16.00—21.07

2.2. Suullinen kysymys varhaiskasvatuksen maksuttomuudesta (Heli Järvinen vihr)

Suullinen kysymys SKT 8/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Järvinen.

Keskustelu

16.31 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! On selvää, että hallituksen puoliväliriihen keskeisin teema tulee olemaan työllisyyden parantaminen, ja yhtä selvää on se, että EK:n eilinen päätös ei ainakaan helpota työtehtävää, mutta on muitakin haasteita. Hallitus on ko-keillut jo työllisyyden parantamista monin eri keinoin: on tehty kikyä, on kevennetty vero-tusta niin palkansaajilta kuin yrityksiltä, on heikennetty työttömien oikeuksia ja myöskin on vähennetty työllisyysmäärärahoja. Mutta uusia keinoja tarvitaan, siitä olemme yksimie-lisiä. Maksuton varhaiskasvatus on keino, joka purkaisi merkittävän kannustinloukun. Kä-teenjäävät tulot paranisivat lähes kaikilla lapsiperheillä. Etenkin se auttaisi pieni- ja keski-tuloisia lapsiperheitä, parantaisi vanhempien työllisyyttä ja ehkäisisi syrjäytymistä. Nyt, kun suuri osa puolueista sekä myös EK ja Veronmaksajain Keskusliitto kuten myöskin val-tiovarainministeriö ja opetusministeriö ovat näyttäneet vihreää valoa tälle suunnalle, ky-synkin opetusministeri Grahn-Laasoselta: aikooko hallitus puoliväliriihessä [Puhemies ko-puttaa] purkaa kannustinloukkua muuttamalla varhaiskasvatusta maksuttomaksi?

16.32 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuo-ro): Arvoisa puhemies! Hallitus toimii nopeammin kuin että puoliväliriihessä, eli 1.3. var-haiskasvatusmaksut laskevat. Pienituloisilla yksinhuoltajaperheillä se esimerkiksi voi tar-koittaa 700 euroa enemmän rahaa käteen per vuosi. Tämä on iso ja tärkeä päätös, eli siitä tehtiin jo budjettiriihen yhteydessä hyvä ratkaisu, ja se siis helpottaa nimenomaan esimer-kiksi yksinhuoltajaperheiden tilannetta ja toivottavasti myöskin lisää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen, koska varhaiskasvatus on vaikuttavin osa meidän koulutusjärjestel-määmme ja erittäin tärkeä vaihe myöhemmän oppimisen kannalta. Eli meillä on paljon käynnissä tällä hetkellä myös varhaiskasvatuksen sisällöllisen kehittämisen puolella, muun muassa uudet varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Lisäksi parannamme koko ajan ti-lannetta myöskin henkilöstön osaamisen osalta eli pyrimme siihen, että meillä jatkossa oli-si enemmän pedagogisen koulutuksen saaneita lastentarhanopettajia, [Puhemies koputtaa] esimerkiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka ha-luavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2017 vp

16.34 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksinhuoltajien päivähoitomaksut lienevät jo aika vanha päätös. Hyvä, että näin tapahtuu. Hallitus on kuitenkin tekemässä monia muita ratkaisuja. Ministeri Grahn-Laasonen, teidän johdollanne on subjektiivista päivähoito-oikeutta nimenomaan supistettu, on ryhmäkojoja päiväkodeissa kasvatettu, eli toimittu juuri päinvastoin, kun tiedämme, että varhaiskasvatus on erityisen tärkeää heikommassa osassa oleville lapsille. Se on keino, joka tasaa perhetaustasta johtuvia eroja koulumenestyksessä sekä ehkäisee syrjäytymistä. Ja kun vielä tiedämme, että OECD:n mukaan Suomessa osallistutaan varhaiskasvatukseen kuitenkin vähiten Euroopassa, me tarvitsemme näitä uusia lisätoimia. Siksi haluankin kysyä: oletteko myös valmis purkamaan näitä edellisiä päätöksiä eli palauttamaan laajan subjektiivisen päivähoito-oikeuden sekä entiset ryhmäkoot, jotka ovat nykyisiä pienempiä?

16.35 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taloustilanne asettaa tietysti kiistattoman haasteen varhaiskasvatuksenkin kehittämiseen, mutta sisällöllisellä puolella vastaavasti on pystytty tekemään hyviä ratkaisuja, muun muassa juuri mainitsemani, eli on lisätty kolmanneksella ja pysyvästi lastentarhanopettajien koulutusmääriä yliopistoissa. Varhaiskasvatus on myöskin saamassa omat niin sanotut opetussuunnitelmansa eli varhaiskasvatuksen perusteet, mikä mahdollistaa aivan merkittävän parannuksen esimerkiksi varhaiskasvatuksen laatuun ja nimenomaan sen alueellisesti tasa-arvoiseen laatuun varhaiskasvatuksessa. Se on iso asia. Varhaiskasvatus menee hyvin paljon sisällöllisesti tällä hetkellä eteenpäin, mistä olen hyvin iloinen.

Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja nimenomaan siihen pedagogiseen, suunnitelmalliseen varhaiskasvatukseen. Ollaan jo tultu todella pitkä tie siitä, kun varhaiskasvatus ennen vanhaan oli päivähoitoa tai lastentarhaa, eli tänä päivänä se nähdään osana meidän koulutusjärjestelmää, sen ensimmäisenä ja erittäin vaikuttavana osana. Näkisin, että tulevaisuudessa meillä olisi hyvin paljon potentiaalia [Puhemies koputtaa] kehittää varhaiskasvatusta, ja siitä syystä olen asettanut kolme selvityshenkilöä tekemään asiasta pitkän aikavälin tiekarttaa.

16.36 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos. Varhaiskasvatuksesta saa näköjään oppositiopuolueen naispuolinen puheenjohtaja kysyä, mutta työmarkkinapolitiikasta ei niinkään.

Minusta on ollut ilahduttavaa huomata, että opetus- ja kulttuuriministeri Grahn-Laasonen nyt on useampaan otteeseen nostanut esille tämän maksuttoman varhaiskasvatuksen ja siihen siirtymisen. Mutta kyllä iso kysymys on se, miten se suhtautuu näihin hallituksen jo tekemiin heikennyksiin. Kuntaliitto arvioi esimerkiksi, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajauksesta saatava säästö olisi siinä noin 30 miljoonan paikkeilla, kun taas tämä osittain maksuton päivähoito, jota me vasemmistoliitossa kyllä kannatamme, lisäisi kustannuksia noin 300 miljoonan edestä. Eli onko nyt tosiaankin niin, että hallitus myöskin on valmis panostamaan lisää rahaa varhaiskasvatukseen, palauttamaan subjektiivisen päivähoito-oikeuden ja aidosti edistämään myöskin siirtymistä kohti maksutonta varhaiskasvatusta, vai onko näissä puheissa [Puhemies koputtaa] enemmänkin kyse kuntavaalikampanjasta?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2017 vp

16.37 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, varhaiskasvatus on kuntien järjestämä palvelu, ja siitä syystä meille on erittäin tärkeää se, että kuntatalous kehittyy myönteisesti tämän hallituksen päätöksillä, ja siinä on iso ero edellisen hallituksen ratkaisuihin, joissa valitettavasti kuntien rahoitusta jouduttiin viemään.

Mutta mitä tulee varhaiskasvatuksen osallistumisasteeseen, niin olen täysin samaa mieltä siitä, että meillä on siinä haasteita, eli olemme Suomessa jäljessä muista Pohjoismaista aivan tuntuvasti ja myöskin muista OECD-maista, hyvin monista, ja se on varmasti yksi sellainen asia, mihin nämä selvityshenkilöt, joista mainitsin, tulevat kiinnittämään huomiota. Enemmän kuin se tuntimäärä ratkaisee se, että lapsella on ylipäättään oikeus ja mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen, ja siinä me tarvitsemme laajaa keskustelua Suomessa, että tunnistetaan myöskin uudesta tutkimuksesta, niin kansainvälisestä kuin kotimaisestakin, kantautuvat viestit siitä, [Puhemies koputtaa] että varhaiskasvatus on erittäin vaikuttava osa koulutusjärjestelmäämme.

16.38 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin työnteon ja sosiaaliturvan suuri haaste on juuri yhden huoltajan lapsiperheissä. En tiedä, pitäisikö varhaiskasvatuksen, ministeri, todella olla ilmaista Suomessa. Toinen mahdollisuus olisi se, mitä keskustan piirissä nyt olemme esittäneet harkittavaksi tähän kannustinloukkutyöryhmään, että työtulovähennykseen otettaisiin lapsikorotus mukaan. Tällä tavalla voitaisiin nimenomaan lapsiperheitä kannustaa ja parantaa heidän kulutusmahdollisuuksiaan, [Vasemmalta: Mistä rahat?] ja tämä purkaisi juuri sitä kannustinloukkua, mikä esimerkiksi yhden tulonsaajan lapsiperheillä on. [Jari Myllykoski: Vaalit lähenee!] Miten, ministeri Orpo, näette tämän mahdollisuuden? Onko se ollut esillä teidän kannustinloukkutyöryhmässänne? Siitä onnittelen, että tällainen työryhmä asetettiin.

16.39 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannustinloukkutyön — jota valtiovarainministeriö virkamiesvedolla tällä hetkellä tekee kohti puoliväliriihtä — tarkoituksena on etsiä kaikki mahdolliset keinot, joilla työn vastaanottaminen olisi aina kannattavaa: päivän, viikon, kuukauden verran, aina kannattaa ottaa mieluummin työtä vastaan kuin olla passiivisena. Silloin toimeksiantoon, joka heille on annettu, kuuluu kokonaisuus: verot, maksut ja tulonsiirrot. Tätä kokonaisuutta pitää katsoa, siellä voi olla elementtinä muun muassa vähennykset. Mutta se on kokonaisuus, enkä halua yhteenkään elementtiin yksittäisesti ottaa vielä tässä vaiheessa kantaa. Toivon, että se perusratkaisu löytyy, jolla se työn vastaanottaminen aina kannattaa. Jos me löydämme keinoja, joilla me kehysten puitteissa eli varojemme puitteissa voimme helpottaa lapsiperheiden asemaa, niin kaikki sellaiset otetaan kyllä vakavasti pöydälle.

16.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelimme eilen täällä kestävästä kehityksestä ja siinä yhteydessä myöskin hyvinvointitaloudesta ja hyvinvointi-investoinneista. Hyvinvointitaloudessahan korostetaan, että panostamalla ennaltaehkäisyyn sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen säästetään tulevaisuuden menoja, ja päinvastoin: säästöt väärässä paikassa tulevat tulevaisuudessa meille erittäin kalliiksi.

Ryhmäkokojen kasvattaminen on yksi tämmöinen väärä ja huono päätös, joka on nyt jouduttu tekemään. Tämä on käytännössä — monet päivähoiton ja varhaiskasvatuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2017 vp

henkilöt ovat sanoneet näin — aiheuttanut todella sekasortoa ja laadun heikentymistä siellä varhaiskasvatuksen parissa. Voiko hallitus ajatella nyt tätä asiaa vielä uudelleen? Olisiko mahdollista perua tämä huono päätös, koska tämä olisi lapsen etu ja yhteiskunnan etu pidemmällä tähtäyksellä?

16.41 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja teki hyvän havainnon siitä, että meidän tulisi kaikin tavoin pyrkiä siihen, että voimme vaikuttaa jo mahdollisimman ennalta ehkäisevästi ja varhaisessa vaiheessa mahdollisiin ongelmiin, joita sitten myöhemmin näyttäytyy meidän yhteiskunnassa vaikkapa nuorten syrjäytymisenä. Siinä mielessä panostukset sinne varhaiskasvatukseen ja varhaisiin vuosiin ovat tärkeitä tulevaisuuden kehittämissuuntia.

Samoin tämän hallituksen ohjelmassa on lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jonka keskeinen tavoite on se, että perheet saisivat mahdollisimman oikea-aikaisesti tuen nimenomaan vanhemmuuteen ja kasvatustehtävään, ja myöskin koulut ja varhaiskasvatus ovat tässä ihan todella tärkeässä roolissa. Uskon ja luotan siihen, että pystymme sitä kautta saamaan myöskin hyviä tuloksia aikaan levittämällä ihan olemassa oleviakin hyviä käytäntöjä siitä, miten on voitu painopistettä siirtää korjaavista toimenpiteistä sinne varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. [Puhemies koputtaa] Se on myös huomattavan inhimillistä.

16.42 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalainen varhaiskasvatus on laadukasta, ja ihmiset siellä tekevät arvokasta työtä. Haluan hieman oikaista opposition näkemystä siitä, että subjektiivinen päivähoito-oikeus olisi kokonaan leikkattu: Sitä on edelleen oikeus saada, se on 20 tuntia viikossa ja tarvittaessa myös enemmän. Elikkä se on edelleen jäljellä. Kysyisin ministeriltä kuitenkin tästä työn ja päivähoidon, varhaiskasvatuksen, yhteensovittamisesta, mikä on viime aikoina myös noussut esille. Millä tavalla me voimme turvata tulevaisuudessa, että on olemassa erilaisia varhaiskasvatuksen muotoja niille, jotka tekevät vuorotyötä? Esimerkiksi itse olen tehnyt kolmen lapsen kanssa vuorotyötä ja tiedän, miten hankalaa on olla kello 16 hakemassa sitä lasta sieltä tarhasta. Onko meillä myös tulevaisuudessa tarjolla ympärivuorokautista tarhamuotoa, ja mitenkä tämä tulee toimimaan?

16.43 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olipa hyvä kysymys, ja itselläni on jonkin verran kokemusta tästä työn ja perhe-elämän monimutkaisesta yhteensovittamisesta.

Ihan varmasti tulevaisuudessa on entistä vahvemmin niin, että kun työelämä muuttuu, monimuotoistuu, työajat muuttuvat ja työ kaikin tavoin monipuolistuu, se tulee aiheuttamaan sitten myöskin sellaisia haasteita meidän palvelujärjestelmään, että pitää ottaa huomioon se työelämän muutos. Tämä näkyy jo tämän päivän varhaiskasvatuksessa, ja se pyritään mahdollisimman hyvin myöskin ottamaan huomioon, mutta varmasti on vielä kehittämisen varaa ja paikkaa myöskin tässä palvelujärjestelmän ja työelämän muutoksen yhteensovittamisessa niin, että meillä olisi mahdollisimman paljon työkaluja yhteiskuntana tukea vanhemmuutta ja työn ja perhe-elämän yhteensovittamista.

16.44 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iloinen asiahan on, että näyttää siltä, että melkein varmaan enemmistö puolueista kannattaa ilmaista varhaiskasva-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2017 vp

tusta, mikä tarkoittaa, että ainakin seuraava hallitus voi ehkä sitten toteuttaa tämän, jollei tämä hallitus halua nostaa naisten työllisyysastetta. Sehän olisi ymmärtääkseni erittäin hyvä asia taloudelle, niin kuin Veronmaksajain Keskusliitto on tässä vastikään huomauttanut. Myöskin uusista työpaikoista, 34 000 työpaikasta, vain 3 000 on ollut naisten työpaikkoja, ja pääministeri täällä äskettäin myös jo lupasi, että hän tekee väsymättömästi työtä naisten tasa-arvon puolesta. Siinä mielessä tässä olisi nyt paljon hyviä aineksia tukea opetusministeriä tässä tehtävässä, eli kannustan tähän tehtävään. [Puhemies koputtaa] Minä toivon, että myöskin valtiovarainministeriö katsoo vähän tätä asiaa talouden kannalta ja menee mukaan tähän hyvään ajatukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ei ollut kysymystä, mennään eteenpäin.

16.45 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maksuton varhaiskasvatus, osa-aikainen, olisi ennen kaikkea lapsen etu, lapsen etu siinä, millä koulupolkuun valmistaudutaan ja tuetaan kohti sitä lapsuus- ja nuoruusvaihetta. Siihen liittyy myöskin äidin ja isän, vanhempien, kannustinloukkujen purkaminen. Kestävyyšnäkökulmasta se on myöskin perusteltu. Herää myöskin kysymys, millä se toteutetaan. Olisiko yksi tapa niin, että otettaisiin yksi ikäluokka kerrallaan? Se on noin 100 miljoonaa euroa, jolla se on jollain tavalla vietävissä, ehkäpä mahdollisimman nopeastikin, eteenpäin, mutta siihenkin liittyy kysymys, mistä ne rahat. Ehdotankin tässä, kun sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus esitti yksimielisesti sitä, että me ottaisimme terveysperusteisen sokeriveron käyttöön, jota selvitetään tällä hetkellä valtiovarainministeriössä, voisimmeko yhdistää vielä yhden hyvän teon tähän mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaha, oliko siinä kysymystä, löysikö kukaan? — Ministeri Orpo.

16.46 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä selvitystyö on käynnissä, mutta väliaikatiетona voin sen sanoa, että se ei ole todellakaan yksinkertaista löytää siihen sokeriveroon toimivaa yksinkertaista mallia, mutta koska tiedämme, että Euroopastakin esimerkkejä löytyy, niin niitä nyt vielä käydään läpi, mutta pyrimme mahdollisimman nopeasti saamaan tämän asian eduskuntaan ja vaikkapa verojaoston pohdittavaksi ja arvioitavaksi, ja sitä kautta saamme kaikki yhteisen näemyksen siitä, löytyykö tie, jota pitkin voidaan edetä tai ei.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä viimeinen kysymys, edustaja Järvinen, kysymyksen ensimmäinen esittäjä.

16.46 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että maksuton varhaiskasvatus on se suunta, johon meidän tulee liikkua, jotta saamme naiset osallistumaan työelämään, jotta saamme perheet syrjäytymisvaarasta pois. Mutta jo tällä hetkellä, nyt kun ryhmäkokoja päiväkodeissa on kasvatettu ja subjektiivista päivähoito-oikeutta rajattu siihen 20 tuntiin, on monia ikäviä tapauksia. Moni lapsi kokee tälläkin hetkellä sen, että toisin kuin kaverinsa hän ei ole oikeutettu aamupalaan, toisin kuin kaverinsa hän ei ole oikeutettu täyteen päiväuneeen vaan hänen täytyy herätä kesken unien ja niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2017 vp

edelleen. [Hälinää] Nämä tarkat rajaukset aiheuttavat enemmän haittaa ja harmia kuin hyötyä ja säästöä. Näin sanovat ainakin asiantuntijat. Ja nyt kun tehdään sote-ratkaisua, kun päivähoito on jäämässä kunnille, nyt on se hetki, jolloin maksutonta varhaiskasvatusta ja myös näitä edellisten [Puhemies koputtaa] päätösten perumisia kannattaisi viedä eteenpäin. Oletteko siihen valmis?

16.48 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on kansainvälisesti vertaillen tai verrattuna ihan mihin tahansa erittäin laadukas, korkeatasoinen varhaiskasvatus. Myöskin minusta meillä edustajilla täällä on vastuu myös viestiä siitä, että varhaiskasvatus on lapselle hyväksi, että se on lapsen edun mukaista ja että varhaiskasvatusta tulee kehittää nimenomaan pedagogisesti vahvana koulutusjärjestelmämme osana. Siitä syystä haluan myöskin viestittää vahvasti siitä, että vanhemmilta pääsääntöisesti varhaiskasvatuksesta tulee erittäin positiivista asiakaspalautetta kunnille: että kun katsotaan, niin pääsääntöisesti perheet ovat hyvin tyytyväisiä saamaansa palveluun. Sitten on tietysti yksittäisiä tapauksia, joihin täytyy puuttua, jos on epäkohtia ja on esimerkiksi toimittu vastoin ohjeistuksia ja vastoin lakia ja vastoin lapsen etua. Näihin yksittäisiin tapauksiin täytyy tietysti ihan ehdottomasti aina puuttua, [Puhemies koputtaa] mutta toivon, ettei myöskään peloteltaisi perheitä täällä.

Kysymyksen käsittely päättyi.